

«Ungdom uten framtid rystet hele England»

Ungdomsopptøyene i England i norske aviser¹

Åse Strandbu og Ørnulf Seippel

I denne artikkelen undersøkes framstillingen av opptøyene i England sommeren 2011 i norske aviser. Problemstillingen er hvorvidt opptøyene framstilles som politiske protester eller som ren kriminalitet og vandalisme, med to sett av underspørsmål: 1) Hva mener avisene ligger til grunn for opptøyene, og hva bør gjøres i etterkant av opptøyene? 2) Kan det spores forskjeller i framstilling etter avisenes politiske profiler? En kvalitativ samt en kvantitativ innholdsanalyse av artiklene om opptøyene i fire norske aviser viser at det er relativt lite forskjell i dekningen etter avisenes politiske profiler. Opptøyene blir i hovedsak framstilt som lite politisk motivert, selv om livsvilkårene for fattige ungdommer og budsjettnedskjæringer trekkes inn som viktige forutsetninger for opptøyene.

Torsdag 4. august 2011 ble 29 år gamle Mark Duggan skutt og drept av politiet i London. To dager senere demonstrerte 120 unge mennesker utenfor politistasjonen i Tottenham og krevde informasjon om hva som hadde skjedd da Duggan ble drept². I forlengelsen av demonstrasjonen brøt det ut opptøyer som spredte seg til andre deler av London, deretter til blant annet Liverpool, Manchester, Birmingham og Bristol. Fem menn ble drept i opptøyene. Minst 16 sivile og 186 politifolk ble skadet. Mer enn 3000 er tiltalt for handlinger relatert til opptøyene. Fredag 12. august var opptøyene for det meste over.

Opptøyene fikk stor oppmerksomhet i massemediene – også i Norge – og utløste en diskusjon om bakgrunnen for hendelsene og den politiske håndteringen av dem. Spørsmålene var blant andre: Hva utløste de voldsomme

opptøyene? Hvem eller hva var skyld i dem? Hvem var ansvarlige for de underliggende problemene opptøyene sprang ut av? Hva burde gjøres?

I denne artikkelen undersøker vi hvordan opptøyene i England ble framstilt i norske aviser. Medienes presentasjon er interessant fordi hendelsene trer inn i norsk offentlighet gjennom avisers og andre mediers framstillinger. Videre har framstillingen betydning for hvordan en tenker om tiltak ved liknende hendelser, og for det tredje kan presentasjonen av slike hendelser ha betydning for hvordan en tenker om gruppene som deltok i opptøyene. De som deltok, var i all hovedsak unge. Studier viser at det er to hoveddiskurser om ungdom i nyhetsmediene: ungdom som trussel og ungdom som ressurs (Levinsen 2010, Wyn 2005). Ungdom som trussel mot samfunnsordenen har fått mest plass. Blant annet viser en omfattende analyse av irske aviser at 85 prosent av artiklene om ungdom handler om kriminalitet, vold og utsatthet (Devlin 2000). Ungdommen framstilles som truende, som utenfor samfunnet, som uten forankring, med manglende engasjement eller engasjement på ville veier. Det er særlig i etterkant av såkalte «critical discourse events» (Cohen 1972), som hendelsene i London er eksempler på, at ungdommen framstilles som truende.

Vi vil forsøke å nærme oss konfliktlinjene i framstillingen av opptøyene i England og i synet på hva som bør følge i etterkant av dem. Synet på hva som bør gjøres, henger ofte sammen med forståelsen av opptøyene. Dersom strukturelle forhold er hovedforklaringen, ligger ansvaret for situasjonen hos myndigheter og politikere. Dersom dårlig moral er hovedforklaringen, ligger ansvaret hos deltakerne selv, og straff av enkeltpersoner som deltok, kan være et avskrekkende virkemiddel. Et sentralt spørsmål blir med det hvorvidt opptøyene framstilles som politisk protest eller som ren kriminalitet og vandalisme. To underspørsmål følger av dette: For det første vil vi undersøke hvordan opptøyene ble framstilt i norske aviser med vekt på hva en mener ligger til grunn for opptøyene, og hva en mener bør gjøres i etterkant. Vi vil også se nærmere på om en «folkelig standard» (Turner 1969) for hva som gjelder som politiske opptøyer, er relevant også i en norsk sammenheng.

For det andre ønsker vi å undersøke om det kan spores forskjeller i framstillingene etter avisenes politiske profiler. Generelt gjelder at det både blant fagfolk (se for eksempel Marx 1971 og Wilkinson 2009)³ og i mediene (Smith mfl. 2001) har vært en viss tendens til at vurderingene av opptøyer har fulgt politiske skillelinjer. Dette kan blant annet gi seg utslag i hvilke sider ved opptøyer en konsentrerer seg om. De to engelske hovedrapportene om opptøyene i 2011 har for eksempel – på tross av mange fellestrekk – noe ulik vinkling. Mens *Reading the riots*⁴ handler mest om situasjonen til dem

som tok del i opptøyene, handler *5 days in August* (Singh mfl. 2011)⁵ mer om ødeleggelsene og konsekvensene for lokalsamfunnene. Også deknningen av opptøyene i britiske aviser er, ut fra vår gjennomlesning⁶, preget av avisenes politiske profil. Vi vil undersøke hvordan dette er i en norsk kontekst og regner det som en fordel å ta for seg en hendelse utenfor Norge, slik at diskusjonen ikke handler om kritikk eller forsvar av konkrete norske politiske aktører, men mer om prinsipper.

I neste del av artikkelen presenteres teoretiske perspektiver som har gitt retning til analysene. Datamaterialet er et utvalg avisartikler fra norske aviser, og data og metode gjøres rede for i del fire. Resultatene fra de empiriske analysene følger så, før vi avslutter med diskusjoner og konklusjoner.

Opptøyer, medier og politisk protest: teoretiske perspektiver

I Storbritannia har det vært flere liknende ungdomsopptøyer tidligere. De mest kjente var opptøyene i Brixton på 1980-tallet, og den offisielle granskningen av disse opptøyene konkluderte med at rasisme og diskriminering var den grunnleggende bakgrunnen til opptøyene (Scarman 1981). Tilsvarende ble Bradford-opptøyene sommeren 2001 forstått som uttrykk for frustrasjon blant unge med sørøst-asiatisk bakgrunn (Amin 2003). Det finnes en omfattende litteratur om disse opptøyene (Bagguley og Hussain 2008).

Også ungdomsopptøyene i Paris' forsteder høsten 2005 har vært studert og diskutert i en omfattende forskningslitteratur (Sauvadet 2008, Snow mfl. 2007, Wieworka 2008). I disse studiene blir særlig fire sett av årsaker vektlagt: (i) arbeidsledighet og dårlig levestandard, (ii) nedbygging av nærmiljøpolitiet, (iii) forvitring av sivilsamfunn og organisasjonsliv og (iv) daværende innenriksminister Sarkozys holdninger til problemene i drabantbyene reflektert i uttalelser som at «de skal vaskes ut med høytrykksspyler».

Fra hjemlige forhold førte demonstrasjonen i januar 2009 utenfor den israelske ambassaden i Oslo og opptøyene i etterkant til diskusjon om dette kunne forstås som blind vold / kriminalitet, som politisk markering eller som påskudd til å uttrykke frustrasjon – særlig fra gutter med innvandrerbakgrunn. «Dette er franske tilstander», uttalte en politiker i en stortingsdebatt om saken. «Dette hører ikke hjemme i Norge hvor vi har tradisjoner for fredelige demonstrasjoner», uttalte en annen politiker i forbindelse med saken (Anderson og Jacobsen 2012). Glemte var de relativt omfattende ungdomsopptøyene i Oslo og andre norske byer på slutten av 1970-tallet og begynnelsen av 1980-tallet (Fauske

1985). Noen av opptøyene – blant annet i Oslo – fant sted natt til 1. mai og gjentok seg årlig. I 1979 samlet det seg 3000 personer i Oslo sentrum, 60 ble anholdt, og en politistyrke på 125 var på plass (Fauske 1985:41). Den konkrete hendelsen som utløste de første opptøyene i Oslo 1978, var en demonstrasjon mot politivold. De påfølgende år, framhever Fauske (1985), spilte mediedekning og forventninger om nye opptøyer en viktig rolle for forløpet. Hendelsene ble tolket som henholdsvis ordensproblem, ungdomsproblem eller som framprovosert av politiets framferd (Fauske 1985).

Wacquant presenterer i boka *Urban Outcasts* (2008), der opptøyer i fattige bydeler i USA og Frankrike sammenliknes, to hovedtolkninger av ungdomsopptøyer i de fattige forstedene. Den ene er moralsk oppløsning, som han hevder har vært særlig framtreddende i den britiske opinionens tolkning av ungdomsopptøyer. Den andre tolkningen er opptøyene som «vold nedenfra» og som tilsvar på «vold ovenfra»:

[C]lose comparative analysis of their timing, makeup and unfolding shows that, far from being irrational expressions of impenitent incivility or pathological atavism, the public disorders caused by dispossessed youths in the cities of Europe and the United States over these past dozen years constitute a (socio)logical response to the massive structural violence unleashed upon them by a set of mutually reinforcing economic and sociopolitical changes (Wacquant 2008:24).

Denne «volden ovenfra» har tre hovedkomponenter ifølge Wacquant: massearbeidsledighet, forringelse av nærmiljøer og stigmatisering.

Felles for studiene av ungdomsopptøyer er fokus på mediens rolle ikke bare som formidlere, men også dels som pådrivere for slike opptøyer (Cohen 1972) eller som opinionsdannere i tolkningene av opptøyene. Hva er det som gjør at noen tolkninger av opptøyene setter seg og andre ikke? Hva gjør at opptøyer blir presentert som politisk protest? Kan en identifisere noen kriterier som mer eller mindre tydelig legges til grunn? For å løse disse oppgavene har vi tatt utgangspunkt i begrepet *framing* som står sentralt både i forskningen om politiske bevegelser og i medieforskningen. Tilnærmingen er inspirert av Goffmans symbolske interaksjonisme (Goffman 1974) som videre er tilpasset studier av politisk meningsdanning og politisk kommunikasjon mer generelt (Gamson 1992, Snow og Benford 1988), og mediedekningen av opptøyene i Frankrike i 2005 mer konkret (Snow mfl. 2007). Kort fortalt refererer framing til fortolkningsarbeid og meningsdanning som gjør hendelser og saker meningsfulle (Snow mfl. 2007:387). En side ved slike framingprosesser er hvilke kontekstuelle

faktorer som trekkes inn når en hendelse beskrives: «The product of framing processes are interpretive frames, which function like picture frames, to focus attention by bracketing and punctuating what is in our sensual field is relevant and irrelevant, what is ‘in-frame’ and ‘out-of-frame’» (Snow mfl. 2007:387). Framingprosesser fører altså til at noen sider ved en hendelse og noen kontekstuelle forhold trekkes fram på bekostning av andre. Vi er ute etter å få tak i hva norske medier ser som bakgrunn for opptøyene i England (diagnoser), og hva de trekker fram som handlingsalternativer i forlengelsen av opptøyene (prognoser). Vi er også ute etter å få et grep om hva slags aktører mediene bruker som kilder til sine reportasjer om bakgrunn og virkning av opptøyene.

Vårt mål er videre å få fram hvordan London-opptøyene framstilles med særlig henblikk på de politiske dimensjonene ved opptøyene, og vi er også inspirert av et perspektiv fra studier av opptøyer i USA på 1960-tallet. Turner (1969) formulerte da fem kriterier folk flest trekker veksler på for å vurdere om opptøyer kan karakteriseres som politiske markeringer.

Kriteriene er (i) at misnøyen må være uttrykt i god tid før opptøyene, og at deltakernes *vanskelige situasjon må være allment kjent*; (ii) deltakerne må oppfattes som *vanligvis lovlydige*, slik at opptøyene framstår som siste utvei for å endre en vanskelig situasjon; (iii) opptøyene må framstå enten som en *spontan aksjon* eller som en organisert aksjon deltakerne etter hvert mister kontrollen over, da tegn på at skjult planlegging og organisering svekker troverdigheten; (iv) tegn på at opptøyene er *spennende eller morsomme* for deltakerne svekker troverdigheten som sosial protest; (v) tegn på at deltakerne har en *viss selvdisiplin og anstendighet*, gir opptøyene troverdighet. Disse betingelser er tenkt som en underliggende standard som avisene mer eller mindre eksplisitt antar at en typisk avisleser har. I en bok om avisjournalistikk forklarer Hågvar (2007) at journalister stort sett skriver til det han, inspirert av Umberto Eco (1981), kaller en modelleser. Modelleseren forventes å ha en viss kodekompetanse, og som Gripsrud (2011) senere har påpekt, også særskilte verdier – som jo varierer fra avis til avis. Dette gjelder generelt – og vi kan forvente at det også skal gjelde i framstillingen av et fenomen som opptøyer.

Metode, utvalg og koding

Datamaterialet er innholdsanalyser av artikler om opptøyene i fire norske aviser i de to første ukene etter opptøyene. Vi har begrenset analysene til å gjelde skriftlig materiale og har ikke analysert bildemateriale. Framgangsmåten – utvalg, enheter, koding – er inspirert av Snow og kollegaer (2007).

Tre forhold var styrende for valget av aviser. Vi ønsket en viss bredde i politisk profil på avisene, og vi ønsket å ta for oss de største riksavisene. VG, *Dagbladet*, *Aftenposten* og *Klassekampen* ble valgt ut. De representerer også (i hvert fall tradisjonelt) et mer høyreorientert (VG) og et mer venstre-liberalt (*Dagbladet*) politisk ståsted. For abonnementsaviser har vi tatt med *Aftenposten* og *Klassekampen* som representerer ulike politiske posisjoner, og vi antok også at *Klassekampen* kunne være mer opptatt av saken og dens politiske sider enn de andre avisene. Perioden 7. til 21. august er valgt fordi vi da både får dekket den første mer deskriptive nyhetsdeknningen, og, etter hvert, artikler som i større grad reflekterer rundt hendelsene.

Utvalget av avisartikler er gjort med søkeverktøyet Retriever og inneholder i utgangspunktet alle artikler fra den aktuelle perioden som inneholder ett av de to stikkordene «opptøyer» eller «opprør» samtidig som de også nevner «London» eller «England». Artikkelen ble deretter gjennomgått, og de av det opprinnelige utvalget som oppfylte følgende kriterier, ble med i det endelige utvalget av artikler: 1) Artikkelen handlet om eller var innom de aktuelle opptøyene i England, og 2) artikkelen inneholdt i det minste ett element av enten diagnostiske eller prognostiske elementer. Vi satt da igjen med 49 artikler som inngår i de kvantitative innholdsanalysene.

De innledende oversiktsbeskrivelsene er basert på at hver artikkel er en enhet. For de videre analysene har vi valgt å bruke hver enkelt framstilling som enhet slik at hver artikkel inneholder minst én framstilling, som regel flere. Mens det er 49 artikler, har vi 198 framstillinger. Det er hver enkelt framstilling som så er kodet.

For å etterstrebe en tilfredsstillende «intercoder reliabilitet» ble først et utvalg av artiklene gjennomlest og kodet av begge de involverte forskerne, før vi endte opp med et kodeskjema. Ved siden av at hver framstilling er knyttet til en avis, en artikkeltype og et tidspunkt, har kodeskjemaet følgende tre hovedkoder: a) kilde, b) diagnose og c) prognose.

Kilde handler om hvem som slipper til og bidrar til å definere hendelsene. Vi skiller mellom følgende kilder: media (journalisten selv eller andre aviser), deltakere, beboere (offer eller tilskuer), politi, britiske regjeringsmedlemmer og kommunepolitikere fra regjeringspartiene, britisk politisk opposisjon, forskere (andre eksperter), sosialarbeidere (inkludert prester, ungdomsarbeidere med mer).

Diagnoser/forklaringer dreier seg om hvordan hendelsene beskrives med særlig henblikk på hva som utløste dem, eller hva som mer generelt sees som bakgrunn. Vi ser på om hendelsene beskrives som (i) *politisk protest*; (ii) *ren kriminalitet* og uten å ha noe med politikk eller strukturelle forhold å gjøre; (iii) som følge av *kulturelle forhold*, dårlig moral og/eller familiefor-

hold; (iv) *overreaksjon* fra eller mistillit til politiet eller autoriteter eller (v) *unnfallenhet* fra politiets side. Videre har vi tatt med (vi) *rasisme*, diskriminering og dårlig integrasjon av innvandrere; (vii) om opptøyene tolkes som uttrykk for *sosiale forhold* som arbeidsledighet, dårlige boforhold og få velferdstilbud i nærmiljøet; (viii) *budsjettnedskjæringer* og innstramming i økonomien; (ix) for *sjenerøs sosialpolitikk*; og (x) *sosial ulikhet* og klasseforskjeller. Vi har ikke skilt mellom normative og deskriptive forhold da det viste seg å være glidende overganger mellom disse.

Prognoser/reaksjoner handler om hva en ser for seg som betimelige reaksjoner på opptøyene. Vi skiller mellom prognoser som (i) peker på lov og orden som sentralt virkemiddel; (ii) vektlegger at deltakerne må straffes økonomisk (reduksjon av trygder og bostøtte); (iii) fremmer krav om handlingsprogram rettet mot økonomisk misere; (iv) ønsker bedring i boforhold og velferdstilbud; (v) setter familie og oppdragelse i sentrum; (vi) ønsker mer dialog (inkludert kritikk av lov og orden-tilnærming) og (vii) som oppfordrer til sivile motreaksjoner, som borgervern eller opprydding og normalisering.

Vi har valgt å analysere dataene på to måter. Først gir vi en kvantitativ oversikt over framstillingen av opptøyene. Dernest har vi valgt ut en artikkel fra hver (norske) avis som vi presenterer mer inngående. Vi har her forsøkt å finne fram til artikler som gir en bred dekning av hendelsene og inneholder mange framstillinger.

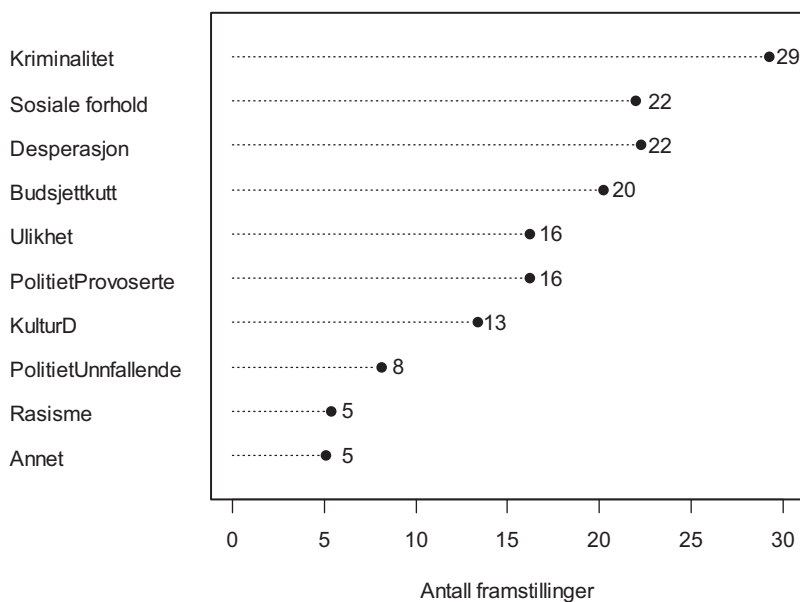
Om dekingen av opptøyene

Vår deking av saken strekker seg altså fra den 7. august, dagen etter at opptøyene startet, og to uker fram i tid til 21. august. Alt i alt var det i de fire avisene 49 artikler som dekket opptøyene i London/England. *Aftenposten* hadde seksten artikler, *VG* og *Klassekampen* tolv hver og *Dagbladet* ni. De aller fleste artiklene rommer flere vinklinger, ulike fortolkninger av hva som ligger til grunn for opptøyene, og forskjellige ideer om hva opptøyene fører med seg. Dette handler om nyhetsartikler som sjanger: Sjangeren krever ikke en sammenhengende argumenterende form. Flere momenter kan være med uten at de henger innbyrdes sammen. Vi har kodet hver enkelt framstilling i artiklene (se metodeavsnitt) og skiller mellom to hovedtyper av framstillinger: en type som er opptatt av bakgrunn, det vil si hva som ligger til grunn for opptøyene (diagnoser), og en type som tar for seg hva som bør være reaksjonene eller følgene av opptøyene (prognoser). Vi finner alt i alt 198 framstillinger i de 49 artiklene, og det viser seg at artiklene gir langt

mer rom til bakgrunn og spørsmålet om hvordan opptøyene ble til (79 prosent av framstillingene), enn spørsmålet om hva som (bør) følge(r) av dem.

Om vi først ser på hva som trekkes fram for å forklare hva som utløste opptøyene, finner vi følgende:

Figur 1: Antall ulike framstillingsmåter med diagnoser av opptøyene

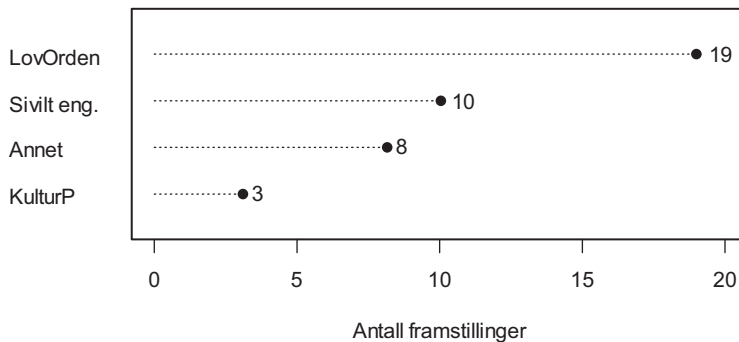

Den mest utbredte diagnosen er at opptøyene er ren kriminalitet, og denne vinklingen finner vi 29 ganger i vårt materiale. Deretter følger to andre tilnærminger: en der sosiale forhold – bolig, arbeidsledighet med mer – trekkes fram, og en der desperasjon – håpløshet, frustrasjon – er det viktigste. Den fjerde hyppigste framstillingen er budsjettkutt, etterfulgt av politiprovokasjon og sosial ulikhet.

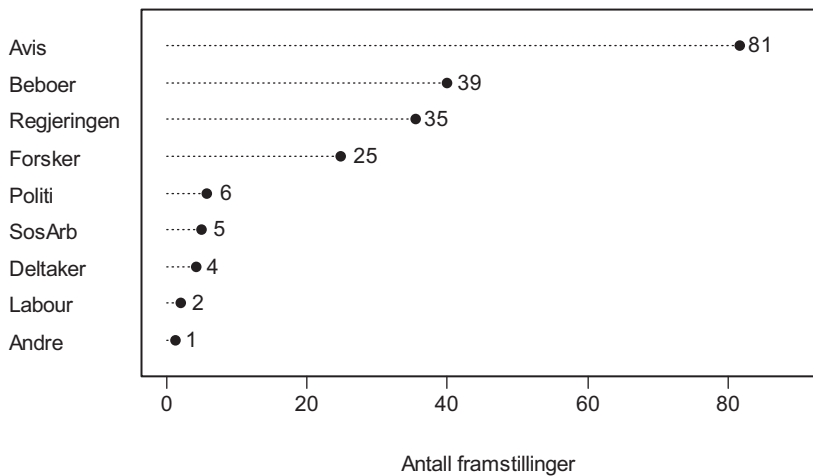
Går vi over til prognosene, hva som bør gjøres, er det for det første langt færre artikler som er innom dette, og det er også et langt smalere spekter av vinklinger som dominerer. Det klart mest utbredte perspektivet er «lov og orden»: Dette er en sak for politiet eller andre aktører som kan forfølge, straffe og skremme. Her må det presiseres at de norske avisenes framstillinger dels handler om konkrete problemer med å oppnå lov og orden i bydelene, men vel så mye handlet om en mer eller mindre eksplisitt kritikk av en konfronterende og steil holdning overfor opprørerne. De tre vinklingene vi har kodet som «kultur», handler om at det trengs en slags kulturell oppreisning med bedre oppdragelse som

middel. De ti vinklingene vi har kalt «sivilt engasjement», favner om reportasjer fra nærmiljøer der enkeltpersoner eller grupper viser til at de må ta byrommene tilbake.

Figur2: Antall ulike framstillingsmåter av prognoser knyttet til opptøyene

Figur 3. Antall ganger ulike kilder kommer til orde i framstillinger

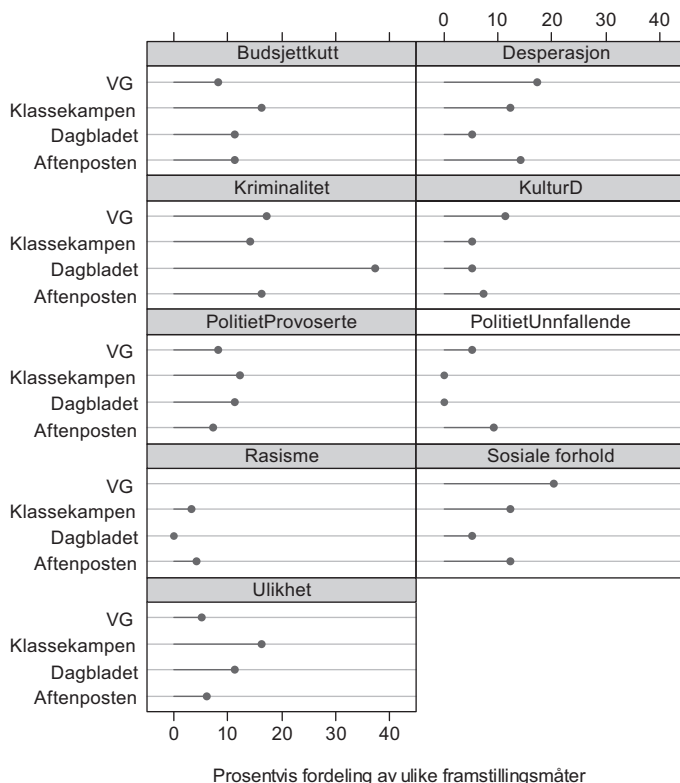
Ved siden av at avisene – journalistene som skriver – selv beskriver hendelsene uten eksplisitt å knytte framstillingen til andre aktører, er det tre typer kilder som dominerer. For det første er mange avisreportasjer basert på intervjuer med lokale beboere. Dernest ser vi at regjeringen – for en stor del statsminister Cameron – kommer til orde. Den tredje hovedkilden er forskere og andre eksperter.

Når det gjelder sammenhengen mellom kilder og framstillinger (ikke vist i figur), skiller regjeringen seg fra de andre ved at den i hovedsak beskrev opptøyene som ren kriminalitet og som resultat av kulturelle problemer som manglende folkeskikk og dårlig oppdragelse.

Forskjeller i framstilling i norske aviser

Er det forskjeller mellom norske avisers dekning av opptøyene? Figur 4 viser den prosentvise fordelingen av ulike framstillingsmåter for hver avis. Hovedinntrykket er at forskjellene er små og lite systematiske, og forskjellene er heller ikke statistisk signifikante. Om vi likevel skal spekulere litt i resultatene, ser vi at budsjettkutt er noe mer framtrødende i *Klassekampen*. Kriminalitet (dvs. beskrivelse av opptøyene som utelukkende eller først og fremst kriminelle hendelser) var mest framtrødende i *Dagbladet*. Unnfallenhet fra politi er noe mer tematisert i *VG* og *Aftenposten*, mens sosial ulikhet har noe mindre plass i *Dagbladet* enn i de tre andre avisene.

Figur 4: Prosentvis fordeling av ulike diagnoser av opptøyene

Er framstillinger av løsninger eller reaksjoner på opptøyene (prognoser) ulikt fordelt mellom avisene? Det er for få prognoser i materialet til at det er meningsfullt å framstille dette i tabellform. Forskjellene er lite systematiske. *VG* og *Klassekampen* har forholdsvis flest vinklinger knyttet til «lov og orden». *Klassekampens* dekning av dette er hovedsakelig Cameron-uttalelser om at deltakerne skal finnes og straffes. Selv om uttalelsene ikke kommenteres eksplisitt, er de utvilsomt tatt med for å illustrere det som fra *Klassekampen* sitt ståsted framstår som hodeløs politikk. De samme sitatene har trolig en mer åpen status i *VG*.

Alt i alt viser den kvantitative oversikten over dekningen av opptøyene at mange og ulike diagnoser brukes om hverandre, og at det er vanskelig å finne betydelige og systematiske forskjeller i avisenes dekning av opptøyene. I den påfølgende delen skal vi vise hvordan de ulike framstillingsformene inngår i større sammenhenger.

Kvalitativ analyse

De fire utvalgte norske avisene hadde flere omfattende oppslag der nyhetsdekningen ble supplert med bakgrunnsinformasjon i dagene som fulgte opptøyene. Ved å gi en bred presentasjon av artiklene og vise hvilke framstillinger det veksles mellom i artiklene, får vi et bedre inntrykk av hvordan mangfoldet av framstillingsformer konkret framstår. I tillegg har vi trukket inn lederartikler i de fire avisene (der det finnes), som vi forventer uttrykker avisenes politiske posisjoner tydeligere enn nyhetsartiklene.

Aftenposten: Artikkelen «Utstillingsvindu for OL» gir først en historisk kobling til 1980-tallets opptøyer. Thatchers innstrammingspolitikk presenteres som bakgrunn for opptøyene den gang, og denne koblingen mellom økonomisk innstramming og opptøyer gjøres relevant også for dagens situasjon: «Nå er toryene igjen tilbake i regjeringskontorene, og igjen er den økonomiske medisinen besk. I løpet av fire år skal statsgjelden raderes bort, hovedsakelig gjennom kostnadsuttak i offentlige budsjetter og velferdsgoder».

Artikkelen peker på at selv om det er paralleller til 1980-tallet, er det siden den gang tatt mange «sosiale, politiske og økonomiske grep, både fra Labour-regjeringer og konservative for å bedre forholdene i de fattigste og mest klassedelte områdene i London og resten av landet.» Dette etterfølges av en ny vinkling der denne strategien beskrives som lite effektiv. Som illustrasjon nevnes en rekke nedslående opplysninger om Tottenham: arbeidsledighet på over 50 prosent, dårlige boforhold, næringsliv i ferd med å

trekke seg ut, gjengkriminalitet og at åtte av bydelens tretten ungdomsklubber er lagt ned de siste årene. Bydelens «store multikulturelle befolkning føler seg fortsatt diskriminert og tilsidesatt på arbeidsmarkedet».

Artikkelen går videre inn på politiets rolle under opptøyene. Det stilles spørsmål om hvorfor politiet «ikke maktet å stille nok resurser til å få kontroll over situasjonen», men tillitsforholdet mellom politi og den svarte befolkningen i Londons fattige bydeler beskrives som den største utfordringen for politiet: «Igjen er historien fra 80-tallet farlig nær. Raseopptøyene som herjet Brixton, Tottenham og andre bydeler på 80-tallet, ble utløst av et rasistisk, diskriminerende og brutalt politikorps». *Aftenposten* forklarer videre at denne mentaliteten i dag er «praktisk talt radert ut».

Opptøyene oppsummeres som en «farlig sosial miks av mange sosiale faktorer: fattigdom, politihat, rasekonflikter og politikernes manglende evne til å ta tilstrekkelig grep. Men kaoset som nå råder i Londons fattige bydeler, kompliseres av at kriminelle gjenger, som ikke hører til i bydelene, nærmest har kuppet den genuine protesten». Oppsummeringen bekrefter at strukturelle forhold er sentrale i *Aftenpostens* vinkling av opptøyene. Det refereres til en genuin protest som gjøres forståelig ut fra nedslående sosiale forhold i drabantbyene.

Aftenpostens leder 10. august, «Londons nye bybrann», bekrefter dette inntrykket. Her slås det først fast at «[n]oen forsøker å rettfærdiggjøre opptøyene med at det er en ny form for fordelingspolitikk, de fattige tar fra de rike. Det er en begrunnelse som ikke holder mål for familien som har klart å få til et levebrød av en liten butikk, og som nå har mistet sitt eksistensgrunnlag. Heller ikke på det samfunnsmessige plan holder denne forklaringen. Kriminelle gjenger har gjort som kriminelle ofte gjør. De utnytter en situasjon». Deretter skiftes vinkling – og en nyansering som begynner med et «men», kommer: «Men at det kan ligge grunnleggende samfunnsmessige problemer under opptøyene, bør ikke underslås i den analysen og de tiltakene som vil måtte komme i etterkant av opptøyene». Lederen avsluttes med en oppfordring til Cameron om at han ikke må «begrense seg til å gjenopprette ro og orden. Opptøyene er et alvorlig signal om at noe er galt i det britiske rike». *Aftenpostens* dekning er preget av et tydelig både-og, en avstandtagen til handlingene, samtidig som opptøyene sees som et uttrykk for bakenforliggende problemer.

VG: I «Ungdom uten fremtid rystet hele England», som er «Ukens sak» 14/8, uttaler en prest at «de brukte det bare som en unnskyldning. Presten er bekymret for situasjonen til de som har mistet hjemmene og arbeidsplassene sine.» Avsnittet etter introduserer «baketeppet til de voldsomme

opptøyene og plyndringene (...) Storbritannia har store økonomiske problemer, massiv arbeidsledighet blant de unge og tunge kutt i offentlige utgifter foran seg».

Derneft byttes vinkling, og drapet på Duggan og demonstrasjonen beskrives med følgende ord: «Lørdag tar en gruppe ungdommer over den fredelige demonstrasjonen mot politiet i Tottenham, og de går amok. Knuser vinduer, setter fyr på bygninger og plyndrer butikker for å få tak i flat-skjermer, mobiltelefoner og datamaskiner». Som kommentar til dette siteres presten på nytt: «– Det finnes ingen unnskyldning for å gjøre det de gjorde».

Cameron og Londons borgermester Boris Johnson kommer deretter til orde. Og Cameron «viser handlekraft når gatene fylles opp med 16 000 politikonstabler». Camerons fordømmelse av ungdommene fra parlamentet siteres slik: «– Dette er syke elementer i samfunnet vårt, tordner statsministeren».

Deretter beskrives opptøyene i andre byer og drapene i Manchester slik: «[T]re unge menn fra Manchester blir meid ned og drept av en bildesperado idet de står vakt ved sin lokale moské». Dette etterfølges av historier om borgervern i positive ordlag, blant annet om kurdere som samles og beskytter sine restauranter.

Under ny liten overskrift «ingenting å tape» henvises det til at «kommentatorer og eksperter peker på de samme årsakene til opptøyene. Ingen unnskylder ungdommenes handlinger, men peker på fattigdom, arbeidsløshet og følelsen av å ikke ha noe å tape».

Videre intervjues Alex Wheatle, en «anerkjent forfatter som bruker mye tid blant vanskeligstilt ungdom» og beboer i Chapham. Wheatle, som sonet fire måneder i fengsel etter steinkasting mot politiet i opptøyene i Brixton i 1981, forteller: «– Mange vil si at jeg er en hykler som fordømmer dagens opprør, men vi hadde en politisk agenda. Unge svarte ble trakassert av politiet, og vi så det som vår mulighet til å bli hørt. Dette opprøret startet på samme måte, men idet plyndringen og volden overtok, var muligheten til å bli hørt borte.»⁷ Wheatle ser noen paralleller: «– Ungdommen har rett og slett mistet troen på fremtiden. For dem er tanken på en jobb, eget bosted og egen familie en uoppnåelig drøm. Den økonomiske situasjonen ligner veldig på 1981, men dette opprøret handler mindre om hudfarge og mer om klasseskiller».

Deretter kommer et nytt skifte, og vi er i møte i parlamentet der Cameron «bruker retorikk som ligner en leder i krig. Det snakkes om bruk av vannkanoner, forbud mot ansiktsmasker og sensur av sosiale medier.» Han siteres deretter, med følgende uttalelse rettet mot deltakere i opptøyene:

«– Vi vil jakte på dere, vi vil finne dere, vi vil tiltale dere, og vi vil straffe dere. Dere skal få betale for det dere har gjort». En kan ikke lese ut av framstillingen om journalisten støtter Camerons utspill eller misliker det. Etter beskrivelser av noen av de tiltalte avrundes artikkelen med Wheatles oppfordring: «– David Cameron må innse at Storbritannia ikke er en stormakt lenger. De dagene er over. Vi har ikke råd til å sende militære styrker over hele verden. Vi må investere i ungdommen vår. Ikke legge ned ungdomsklubbene deres.»

I lederen («VG mener») «London brenner» den 10. august får også de kontekstuelle forholdene stor plass: «Bildet er sammensatt. Men Storbritannias økonomiske problemer, kombinert med store klasseskiller, er en viktig årsak til det som skjer.» Samtidig er avisen tydelig fordømmende overfor handlingene: «Opptøyene i britiske aviser er helt uten mål og mening. Men brannene kaster lys over en skremmende skyggeside i det britiske samfunn», er eksempel på formuleringer.

VG er den av de fire avisene som tydeligst viser fram utryggheten for andre beboere i områdene: «Innbyggerne føler seg truet på livet, sviktet av dem som skulle sørge for trygghet og sikkerhet». VG har også de tydeligst dramatiserende oppslagene, særlig bærer de første oppslagene preg av dette med detaljerte beskrivelser av enkelthendelser.

Dagbladet: Artikkelen «Dynamitt i storbyene» (10. august) starter med å slå fast at det som hendte, var forventet: «Opptøyene i London og andre engelske byer er historien om opptøyene som ventet på sitt påskudd». Forklaringen som følger, er at «[i]nnvandrere har bokstavelig talt eksplodert i vold og plyndring, som sosial dynamitt som bare ventet på å bli antent». Deretter beskrives drapet på Mark Duggan, uklarhetene rundt den angivelige skuddvekslingen, demonstrasjonen som endret seg fra en «fredelig markering» til å bli opptøyer som «spredte seg fra bydel til bydel som en rasende brann». Denne første bolken har stort sett den misjon å koble de konkrete hendelsene til noen bakgrunnskjenntegn – til «sosial dynamitt» som ikke presiseres ytterligere.

Så får Cameron ordet. Han krevde tøffere politiinnsett, «snakket om 'syke scener' han hadde sett bilder av, og lovt at de som står bak hærverket, ville bli stilt til ansvar». Camerons uttalelser kommenteres ikke, de står for seg selv. Om han framstår som handlekraftig eller som en politiker med dårlig dømmekraft som nærer oppunder konflikter, kommer ikke fram.

Etter Cameron vendes blikket mot opptøyene i Brixton på 1980-tallet. «Den gang som nå var offentlige nedskjæringer med på å helle bensin på bålet». Parallellene til i dag trekkes fram. «[I]gjen bygges velferdsord-

ninger ned, begrunnelsen denne gangen er behovet for å spare, fordi også Storbritannia har for store lån, og statsministeren er i ferd med å innføre det strammeste spareprogrammet i moderne tid. Sparingen går utover sosial- og velferdsordninger. Det gir dårlig offentlig studiefinansiering, og det stenger ungdomsklubber i Hackney, en av ungdomsklubbene som er verst rammet av opptøyene.»

Neste vinkling er at selv om det var mange innvandrerungdom blant opprørerne, var ikke tilsvaret til rasisme den drivende kraften i opptøyene. «Dynamitten i opprøret skyldes mer at arbeidsledigheten er vesentlig høyere i mange innvandrerbydeler, og at de jobbene som finnes, er dårligere betalt enn ellers i London». Dette følges opp med opplysninger om at 10 000 mennesker i Tottenham går på trygd, og at det er mer enn 50 søkere på hver utlyste jobb i området. En tilleggskommentar i samme avsnitt er at forskjellene mellom de fattigste og de rikeste øker i dagens Storbritannia.

Den sosiale ulikheten følges opp i neste avsnitt som handler om at det i motsetning til i demonstrasjoner i Hellas og Spania ikke er middelklassen som mobiliserer i London. «[O]pptøyene som har satt London i brann, er et fattigdomsopprør. Det er de unge med liten utdanning som taper mest på krise og nedskjæring». Artikkelen avsluttes med en dramatiserende vending: «Nå har mange av dem gått til krig. Men det har også statsminister Cameron».

Dagbladet har svært forskjellige hovedvinklinger i sine artikler. Vi har plukket den artikkelen med bredest vinkling. To andre artikler handler nesten bare om Camerons utspill og planer, mens nesten to tredjedeler av en artikkel er viet Nils Christies kommentarer til opptøyene – sammenstilt med intervjuer med to opprørere som framstilles som drevet av vinning og glede ved å slåss med politiet. *Dagbladet* har ingen lederartikkel om opptøyene.

Klassekampen: «Skumring i splittet by» er overskriften på *Klassekampens* artikkel 12. august som åpner med en scene fra Enfield, nord i London, der «står en gruppe mennesker i bønn. De ber for byen sin. For ungdommene som har det vanskelig.» Den første undertittelen er «Avgrunn» og spiller på at «som alt annet er framtidstroen skjevt fordelt i London». En pastor forteller at «mange unge uten framtidssikter føler at de ikke har noe å tape». Ved siden av ungdommenes håpløse situasjon er pastoren bekymret for at «samfunnet er ødelagt. Folk har det vondt og er redde for fremtiden.» Neste scene i artikkelen er fra City of London, fra en pub «full av menn i dress. De snakker om kjøp og salg. Om finanskrisen. Om penger».

Sammenstillingen av Enfield og City of London oppsummeres med at «ulikheten i Storbritannia er den største i noe industrialisert land i hele ver-

den». Det refereres videre til tall fra det offentlige britiske statistikkbyrået som viser at den rikeste femtedelen av britiske hushold tjener 16 ganger så mye som den fattigste femtedelen. Paul Bagguley, som har forsket på ulike protestbevegelser, mener at mens etniske motsetninger tidligere, som i Bradford-opptøyene i 2001, var utslagsgivende, er det sosial ulikhet det dreier seg om nå: «– [U]ngdommene som har deltatt i opptøyene, vokser opp i veldig fattige områder med svært dårlige økonomiske muligheter. Arbeidsledigheten er skyhøy. Skolene de går på, er veldig dårlige sammenliknet med andre».

Deretter går ordet over til «Loc», «medlem av en gjeng som livnærer seg av kriminalitet, og som har vært i fronten av opptøyene». Sitatet fra Loc er hentet fra BBC: «– Tror du vi vil være kriminelle? Vi vil ikke det. Vi vil være lovlydige. Men det finnes ingen jobber. Ingen muligheter.»

Bagguley forklarer at den sosiale ulikheten er påtrengende i London, rike og fattige bor tett på hverandre flere steder, «dermed ser fattige ungdommer rikdommen på utstilling hver eneste dag», og samtidig «opplever vanlige folk politikere og rikingene i dress på børsen som umoralske». Bagguley siteres: «– Folk flest forakter elitene og de rike. Alle ser at bankene og de rikeste tjener penger, mens vanlige folk blir fattige og mister tjenester og velferdsordninger». Skandalene i *News of the World* (der Camerons tidligere medierådgiver ble holdt ansvarlig for ulovlig avlytting) trekkes fram som eksempel på elitenes dårlige moral, mens vanlige folk mister velferdsgoder gjennom budsjettkuttene. Igjen er nedlegging av ungdomsklubber eksempelet.

Scenen skifter, og en video publisert på *The Guardians* nettside en uke før opptøyene er kilden. Her advarer flere ungdommer mot konsekvensene av at ungdomskubbene stenges: «– Klubbene var et sted vi kunne gå for å ha det gøy. Det var mange aktiviteter. Vi kunne lage musikk, lage videoer. Nå har vi ikke noe sted å være, ikke noe å gjøre. Vi bare henger på gata, blir stoppet av politiet og havner i trøbbel», sier en ung gutt i denne filmsnutten.

Bagguley oppsummerer og trekker inn budsjettkutt: «– [P]olitikerne får det de ber om (...) Desperate mennesker preget av håpløshet som ikke føler seg som en del av samfunnet, gir blaffen i konsekvensene av handlingene sine». Kutt i politiets budsjett trekkes også inn.

Under overskriften «Skål for framtida» er siste del av artikkelen lagt til de to miljøene vi møtte innledningsvis. «I den fattige bydelen Enfield fortsetter bønningen». Og fra puben ved børsen diskuteres det om de vanskelige tidene kan utnyttes til å gjøre et kupp.

Det er to hovedpoenger i denne artikkelen i *Klassekampen*. Den framhever klasseskillene i England som en viktig bakgrunn for opptøyene. Klas-

seskillene viser de fattige hva de ikke har, og gjør politikere og elite uinformert om livene til fattige. I artikkelen sies dette eksplisitt, og det vises i artikkelens oppbygging der livssituasjon og praten til børsmejlere og fattige ungdommer kontrasteres. Det andre hovedpoenget er at budsjettkuttene har vært direkte utløsende faktorer. I *Klassekampens* framstilling er kuttene ikke beskrevet som nødvendige, men som svært ødeleggende.

Klassekampens leder om opptøyene 11. august tok opp manglende tillit til politi og sosial ulikhet som viktig bakgrunn for opptøyene. Og Cameron kritiseres for å ikke gripe fatt i «den sosiale avgrunnen som ifølge en rekke eksperter ligger til grunn for herjingene vi ser i dag».

Oppsummert viser disse brede presentasjonene av konkrete artikler fra de fire avisene for det første at det veksles mellom mange vinklinger i én og samme artikkel. Samtidig synes det som om forskjeller i dekning etter avisenes politiske profiler trer noe mer fram når vi leser disse mer helhetlige framstillingene. Dette handler trolig om at underteksten – forventninger om hvilke modellesere avisene henvender seg til – gir retning til tolkningen.

Oppsummering og diskusjon

Spørsmålet i denne artikkelen er hvordan opptøyene som fant sted i London og andre engelske byer i august 2011, er framstilt i norske aviser. Er det forskjeller i norske avisers dekning av opptøyene som følger avisenes politiske profil?

Både de kvantitative og de kvalitative analysene viser at bakgrunnsopplysninger og forutsetninger for opptøyene har en bred plass i den norske nyhetsdekningen av opptøyene. Det er flest beskrivelser av hendelsene som ren kriminalitet, men disse er i all hovedsak sammenstilt med bakgrunns-situasjonen. Dette bryter med et mønster der ungdomskriminalitet ofte rapporteres uten at konteksten trekkes inn, selv om også tidligere studier har vist at kontekst er mer til stede i framstilling av mer omfattende hendelser (McManus og Dorfman 2002). Den nest hyppigste vinklingen er sosiale forhold – boligsituasjon og arbeidsledighet og dernest kommer desperasjon, håpløshet og frustrasjon. Den fjerde hyppigste framstillingen er budsjettkutt, etterfulgt av politiprovokasjon.

Bakgrunn for hendelsene er langt oftere nevnt i artiklene enn hva som bør gjøres i etterkant av hendelsene. Artiklene om hva som bør gjøres, dreier seg i hovedsak om «lov og orden». Dette handler både konkret om hva som må til for å opprette lov og orden, og om kritikk av Camerons konfronterende uttalelser.

For både prognoser og diagnoser gjelder at den kategorien som forekommer oftest, inneholder både «negative» og «positive» beskrivelser. For eksempel er framstillingene av strenge straffer for deltakerne noe avisen mer eller mindre eksplisitt står inne for eller tar avstand fra. En kan spørre seg om kategoriene burde vært delt inn også etter verdimessige vurderinger, slik Snow og kollegaer gjør. Hovedgrunnen til at vi kun har kategorisert etter tema, er at de verdimessige vurderingene er noe tvetydige. Ofte kan en ikke lese avisenes verdier ut av teksten alene, men er avhengig av å vite «underteksten» eller hvilke modellesere avisen retter seg mot, for å kunne anta hvilke verdimessige vurderinger journalisten har gjort seg.

Blir opptøyene framstilt som en sosial protest? Innledningsvis skisserte vi noen kriterier Turner (1969) har foreslått som typiske for vanlige folks vurderinger av hva som kan gå som politisk protest. Turners første kriterium var at problemene og misnøyen må være uttrykt i god tid før opptøyene. Den vanskelige situasjonen i Londons fattige bydeler er et sentralt tema i den norske dekningen av opptøyene, og det er bred enighet i den norske dekningen om at det er store sosiale problemer i disse områdene.

Det andre kriteriet var at deltakerne må oppfattes som *vanligvis lovlidige*, slik at opptøyene framstår som siste utvei. På dette punktet varierer framstillingene. Noen av dem som ble siktet for bråk, presenteres som tidligere kjenninger av politiet eller «gjengmedlemmer», mens deltakerne i hovedsak presenteres som unge, frustrerte beboere. Den store vektleggingen av beskrivelsen av deltakerne langs denne dimensjonen viser at dette poenget hos Turner treffer noe essensielt.

At opptøyene må framstå enten som en *spontan aksjon* eller som en organisert aksjon deltakerne etter hvert mister kontrollen over, var det tredje kriteriet. Her er inntrykket tvetydig. På den ene siden er det en konkret planlagt demonstrasjon som utløser det hele, og demonstrasjonen presenteres i positive vendinger, som en «genuin protest». På den andre siden blir framstillingen av opprørerne som organisert gjennom sosiale medier – Twitter og BlackBerry Messenger – i all hovedsak brukt for å illustrere at dette dreier seg om kriminalitet.

For det fjerde: Er opptøyene *spennende eller morsomme* for deltakerne, svekkes troverdigheten til hendelsene som sosial protest. Vi finner de mange beskrivelsene av tyverier – flatskjermer er en gjenganger – som tegn på en underliggende forestilling om at egen materiell vinning ikke lar seg forene med politisk protest. En alternativ fortolkning kan imidlertid være denne: Når stjeling av forbruksvarer som er attraktive for ungdom, har en så sentral plass i disse opptøyene, handler det ifølge Bauman om forbruksvarers betydning for ungdommene. Bauman konkluderer med at «[t]hese are not

hunger or bread riots. These are riots of defective and disqualified consumers»⁸ – og et sosialt opprør tilpasset vår tid.

Det femte kriteriet er at deltakerne har en *viss selvdisciplin og selvkontroll* som gir opptøyene troverdighet som sosial protest, og her er framstillingen i avisene at dette manglet i opptøyene.

Hovedinntrykket fra norske aviser er at det er god grunn til sosial protest, men at opptøyene fikk en form som gjorde at de i liten grad blir oppfattet som politiske handlinger. Analysene viser at kriteriene til Turner kan sies å være en underliggende standard avisene forholder seg til når de skriver om opptøyene.

Spørsmålet er videre hvor relevante Turners kriterier er som skille mellom verdig og uverdigg politisk protest. På tross av at opptøyene framstilles som forventede og i og for seg forståelige hendelser, framstilles de i liten grad som politiske opprør. Implisitt i avisdekningen kan vi lese forståelser av hva som skal gjelde som politiske handlinger. Disse forståelsene kunne vært problematisert ytterligere: Hva kan en forvente av tradisjonell politisk skoloring av unge arbeidsledige mennesker? Hvorfor oppfattes protesten som mindre politisk når deltakerne er tidligere straffedømte? Denne diskusjonen føyer seg inn i større kontroverser av opptøyers mening og av hva som skal gjelde som politiske handlinger. I en oversiktsartikkel viser Brady (1999:737) at gjengse definisjoner av politisk deltakelse kan sammenfattes som «*actions by ordinary citizens directed toward influencing some political outcomes*». Opptøyer som de vi her snakker om, kan havne innunder såkalt ukonvensjonell politisk deltakelse slik Brady skisserer dette – hvis en aksepterer at en av målsettingene med opptøyene mer eller mindre eksplisitt var å influere politisk. Her er vi ved et kjernepunkt i diskusjonen om opptøyer. Wilkinson viser at mange av de samfunnsfaglige analysene av 1960-tallets opprør i amerikanske byer fortjenstfullt ikke så opptøyene som «*abnormal and exceptional*», men tvert om «*often as a rational way for the powerless and oppressed to fight back against disadvantage and discrimination*» (Wilkinson 2009:335). Samtidig advarer Wilkinson, inspirert av Marx (1970), mot at pendelen kan svinge for langt i andre retningen og at en overser at noen opptøyer er *issueless* i betydningen «*that a critique of the social order and the belief that violence will help bring about needed social change are relatively unimportant as motivating factors*».

Dette fører oss over til den andre problemstillingen – den politiske profilens betydning for syn på og framstilling av opptøyene. Vi forventet å finne en viss forskjell mellom avisenes framstilling etter avisenes politiske profil. Waccquants (2008) forslag om at opptøyer – «*volden nedenfra*» – er svar på volden ovenfra, assosieres oftere med venstresidens ideologi. Denne nes-

ten direkte koblingen mellom strukturelle forhold og opptøyer er nærmest fraværende i norske aviser. Samtidig er det relativt lite av den enkle moraliserende holdningen.

Kun på ett punkt – budsjettnedskjæringene – er det klare forskjeller etter avisenes politiske profiler. Paralleller til Thatchers innstrammingspolitikk og 1980-tallets opptøyer trekkes fram i alle de fire avisene. Men vurderingene av Thatchers og dagens budsjettnedskjæring varierer. Ifølge *Aftenposten* gjorde Thatcher «en formidabel jobb med å restrukturere, privatisere og effektivisere», samtidig som «det ville være en overdrivelse å si at hun tok særlig hensyn til dem som ikke hang med i svingene». Og *VG* skriver i en leder: «Storbritannia står overfor store økonomiske utfordringer. Med enorm statsgjeld, sviktende skatteinntekter og kraftige kutt i offentlige budsjetter, kan det tyde på at situasjonen blir verre før den blir bedre». Liknende påstander om nødvendigheten av nedskjæring er ikke å finne i *Dagbladet* og *Klassekampen*.

Utover dette er deknningen nokså lik i de fire avisene, men med nyanseforskjeller. *VG* og *Dagbladet* har en del artikler med rene beskrivelser av hærverk og tyverier, mens andre artikler i disse to avisene handler mer om nedskjæring i offentlige velferdsordninger, arbeidsledighet og dårlige boforhold. I *Aftenposten* og *Klassekampen* er bakgrunn mer konsekvent innbakt i nyhetsdekningen. Det er først når vi tar i betraktning at de samme framstillingene kan ha noe ulik mening i ulike aviser – fordi de henvender seg til ulike modellesere – at forskjellene trer fram. Når *Klassekampen* – uten å kommentere dette videre – presenterer Camerons refsende uttalelser, er det underforstått at dette ikke verdsettes av hverken journalist i – eller leser av – *Klassekampen*.

Likevel er det grunn til å konkludere med at avisenes politiske profil har relativt liten betydning for deknningen av hendelsen. Den normative vurderingen av hendelsene er felles: Dette dreier seg om en situasjon der det i utgangspunktet kan være legitimt å gjøre opprør, men opprøret blir i hovedsak tatt over av frustrerte ungdommer som benytter anledningen til å plyndre og ødelegge.

Dekningen i britiske aviser er, ut fra vår gjennomlesning, derimot mer preget av avisenes politiske profil. Hvorvidt dette skyldes at britisk presse generelt er mer politisert enn norsk presse, eller om det handler om denne spesielle saken, er et åpent spørsmål. Opptøyene er sentrale innenrikspolitiske anliggender for britiske medier. Venstresiden kan ha interesse av å framstille opptøyene som svar på regjeringens innstrammingspolitikk⁹, mens høyresiden har interesse av å dreie søkelyset vekk fra den sittende regjeringens politikk. Dekningen i *The Guardian* likner mest på de norske avisenes dekning. *The Guardian* er også relativt ofte brukt som kilde i norske aviser.

Klassekampen går noe lenger enn de andre avisene når det gjelder bakgrunnens betydning. De heller også noe mer i retning av å beskrive dette som en sosial protest (gjennom framstillingen til en britisk forsker). Men her er det altså nyanseforskjeller det er snakk om. Denne relativt svake sammenhengen mellom avisenes politiske profil og framstilling av opptøyer fant også Fauske (1985) i en undersøkelse av ungdomsopptøyene i Norge på 1970–80-tallet. Fauske viser at det var lite variasjon mellom aviser, men derimot nokså forskjellig mediedekning fra år til år.

Hvorfor finner vi ikke større forskjeller? Kanskje skyldes dette at også de venstreorienterte avisene vil avgrense seg fra unyanserte betraktninger av alt opprør som politisk. I en kommentar om London-opptøyene harseierer marxisten Slavoj Žižek over venstresidens vanlige tolkninger av slike hendelser:

Kan vi i det hele tatt forestille oss hva det vil si å være ung mann i raseblandede fattige forsteder, alltid mistenkt og trakassert av politiet, leve i dyp fattigdom og tilhøre oppløste familier, ikke bare arbeidsløse, men ofte arbeidsudyktige, uten fremtidshåp? Når man tar alt dette i betraktning, blir det tindrende klart hvorfor folk samles i gatene (Žižek 2011).

Žižek mener at dette «vanlige mantraet» fra venstresidens liberalere bare legger vekt på de objektive betingelsene for opptøyene og ikke sier noe om den subjektive dimensjonen. Våre analyser tyder på at Žižek ikke treffer. Det er nettopp dette både–og som karakteriserer avisdekningen. Selv om handlingene ikke forsvares, blir de forsøkt forstått i lys av livsbetingelsene til dem som deltok.

Noter

1. Takk til Viggo Vestel, Hedda Haakestad, Kristinn Hegna og andre kollegaer for kritiske og gode innspill til artikkelen. Takk også til to anonyme fagfeller for konstruktiv tilbakemelding.
2. Beskrivelsen av Duggan varierte fra «firebarnsfar» i enkelte aviser til «angivelig gjengmedlem» i andre, og til «kjenning av politiet» eller «kjent kriminell». Hvorvidt han bar våpen og hadde løsnet skudd mot politiet, varierte også i disse første beskrivelsene. VG skrev 9.8 at Duggan «ble drept i en skuddveksling med politiet». En granskningskomité konkluderte senere med at Duggan bar våpen, men at våpenet ikke var ladd, og at han ikke hadde løsnet skudd mot politiet.
3. Marx formulerer seg slik i en artikkel fra 1971: «In contrast to certain conservative theorists such as LeBon, most American sociologists studying collective behaviour

hold liberal-to-left political perspectives. They rather naturally and correctly reject the Gustave LeBon-Ronald Reagan 'mad dog' image of rioters, though in so doing there is a tendency to ignore variation and see all violent outburst as 'rational', 'intrinsically political,' and 'instrumental and purposive'» (Marx 1971:23).

4. *Reading the riots* er et felles nettsted for *The Guardian* og London School of Economics som oppdateres jevnlig med ulik informasjon om opptøyene. En intervjuundersøkelse med 270 deltakere i opptøyene er det viktigste datamaterialet i denne framstillingen. <http://www.guardian.co.uk/uk/series/reading-the-riots>
5. *The riots communities and victims panel* er et regjeringsoppnevnt utvalg som har levert forrapporten *5 days in August*.
6. Vi har som forberedelse lest et utvalg artikler fra *The Guardian* som har en vestre-liberal profil, *The Times* som er en konservativ avis med en liberal profil, og *Daily Telegraph* som er en mer rendyrket konservativ avis. Søket av artikler til denne gjennomlesningen ble gjort med søkeverktøyet Factiva fra DowJones.
7. Jan Vardøen hadde en liknende kommentar om opptøyene i Brixton der han selv deltok: «Det rådet en helt annen stemning i '85. [...] handlingene var fokuserte og hadde klare politiske overtoner. Forretninger som handlet med det daværende Sør-Afrika, som Barclays Bank og Tesco's, ble ramponert med en gang, i regi av eldre svarte menn som fungerte som uoffisielle ledere. Jeg så butikker med åpne dører, fulle av dyre varer, forbli urørt – fordi alle kjente innehaverne.» (*Aftenposten* 23.august 2011).
8. Zygmunt Bauman «The London Riots – on consumerism coming home to roost». <http://www.social-europe.eu/2011/08>.
9. Det må presiseres at også labour-politikere, slik de er sitert i de engelske avisene vi har lest, i all hovedsak fordømmer opptøyene.

Litteratur

- Amin, A. (2003). Unruly strangers? The 2001 urban riots in Britain. *International Journal of Urban and Regional Research*, 27:460–463.
- Anderson, M. og C.M. Jacobsen (2012). «Gaza in Oslo». Social imaginaries in the political engagement of Norwegian minority youth. *Ethnicities*, under utgivelse.
- Bagguley, P. og Y. Hussain (2008). *Riotous Citizens. Ethnic conflict in multicultural Britain*. Aldershot: Ashgate.
- Brady, H.E. (1999). Political Participation. I Robinson, J.P., P.R. Shaver og L.S. Wrightsman (red.): *Measures of Political Attitudes*. San Diego: Academic Press.
- Cohen, S. (1972). *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*. London: Macgibbon & Kee.

- Devlin, M. (2000). *Representations of Youth in Ireland*. Galway: Department of Sociology, National University of Ireland.
- Eco, U. (1981). *The role of the reader. Explorations in the semiotics of texts*. London: Hutchinson.
- Fauske, H. (1985). *Det nye ungdomsopprøret? En sosiologisk undersøkelse av ungdomsopptøyene i Norge 1978–84*. Oslo: FAFO.
- Gamson, W.A. (1992). *Talking Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goffman, E. (1974). *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Gripsrud, J. (2011). *Mediekultur, mediesamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hågvar, Y.B. (2007). *Å forstå avisa*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Levinsen, K. og C. Wien (2010). Ungdommen i aviserne. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 10(2):19–39.
- Marx, G.T. (1970). Issueless Riots. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 391:21–33.
- McManus, J. og L. Dorfman (2002). Youth violence stories focus on events, not causes. *Newspaper Research Journal*, 23:6–20.
- Sauvadet, T. (2008). Ungdomsopprørerne i november 2005: Følger de arven fra Paris' revolusjonære historie videre? *ARR – idehistorisk tidsskrift*, 20:153–165.
- Scarman, L.G. (1981). *The Brixton disorders 10–12 April 1981: Report of an inquiry*. London: Her Majesty's Stationary Office.
- Singh, D. mfl. (2011). *5 days in August. An interim report on the 2011 English riots*. Bressenden Place: Riots Communities and Victims Panel.
- Smith, J. mfl. (2001). From Protest to Agenda Building: Description Bias in Media Coverage of Protest Events in Washington, D.C. *Social Forces*, 79:1397–1422.
- Snow, D.A. og R.D. Benford (1988). Ideology, Frame Resonance, and Participant Mobilization. I Klandermans, B., H. Kriesi og S. Tarrow (red.): *From Structure to Action: Comparing Social Movement Research Across Cultures. International Social Movement Research*. Vol. 1. Greenwich, Con.: JAI Press..
- Snow, D.A., R. Vliegthart og C. Corrigall-Brown (2007). Framing the French Riots: A Comparative Study of Frame Variation. *Social Forces*, 86:385–415.

- Turner, R.H. (1969). The public perception of Protest. *American Sociological Review*, 34:815–831.
- Wacquant, L.J.D. (2008). *Urban outcasts. A comparative sociology of advanced marginality*. Cambridge: Polity Press.
- Wieworka, M. (2008). Forstedsopptøyer i Paris – Sosialt nøddrop eller politisk handling? *ARR – idehistorisk tidsskrift*, 20:139–151.
- Wilkinson, S.I. (2009). Riots. *The Annual Review of Political Science*, 12:329–343.
- Wyn, J. (2005). Youth in the media: Adult stereotypes of young people. I Williams, A. og C. Thurlow (red.): *Talking Adolescence: Perspectives on Communication in the Teenage Years*. New York: Peter Lang Publisher.
- Zizek, S. (2011). Velkommen til post-ideologiens ørken. *Morgenbladet* 26. august 2011. Hentet fra http://morgenbladet.no/spaltister/2011/velkommen_til_postideologiens_orken.

Summary

«Youth without future shocked the whole of England».

The English youth riots in Norwegian Papers.

This article examines Norwegian newspapers' framing of the riots in England in the summer of 2011. The main question is whether the riots were presented as political protest or as pure crime and vandalism, with two follow up questions: 1) What do the papers present as the basis for the riots and what do they say should be done in their aftermath? 2) Are there any differences in the presentation related to the newspapers' political profiles? Analyses are based on a quantitative and qualitative content analysis of articles about the riots in four newspapers, and show relatively minor differences between newspapers with different political stands. The riots were mainly framed as less politically motivated, even when social conditions, unemployment and welfare reductions were presented as important preconditions for the riots.